

Undervisernoter: Overordnet om voksenansvarsloven

Alle anbringelsessteder

Plejefamilier

Private opholdssteder

Døgninstitutioner

Voksenansvar for anbragte børn og unge

**Overordnet om voksenansvarsloven,
baggrund og intentioner**

Alle anbringelsessteder

- Plejefamilier
- Private opholdssteder
- Døgninstitutioner

Undervisernoterne består af to dele:

1. del: baggrundsviden til underviseren
2. del: noter til de enkelte dias til undervisningen

Del 1: Baggrundsviden til underviseren

Overskrift	Noter
Anvendelsesområde:	Materialet til dette modul indeholder en kort introduktion til baggrund for og intentionerne med voksenansvarsloven og præsenterer endvidere i overblik lovens indhold, formål og anvendelsesområde. Materialet er derfor relevant for alle typer anbringelsessteder.
Regler i fokus:	<p>Den indledende introduktion omfatter bl.a. formålsbestemmelsen i § 1, lovens anvendelsesområde i § 2 samt § 7 om generelle principper for indgreb.</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 10px 0;"> <p><i>§ 1. Formålet med loven er at fastsætte rammer for plejefamilier og personales adgang til som led i varetagelsen af den daglige omsorg at anvende magt og foretage andre indgreb i anbragte børn og unges selvbestemmelsesret og at sikre de anbragte børn og unges retssikkerhed i forbindelse hermed.</i></p> </div> <p>Lovens indledende bestemmelser er uddybet i vejledning om voksenansvar</p>

	for anbragte børn og unge, pkt. 3 samt pkt. 6-24. Lovens § 7 uddybes i vejledningens pkt. 60-61.
Anvendte kilder til materialet:	<ul style="list-style-type: none"> • Lov om voksenansvar for anbragte børn og unge (Lov nr. 619 af 8. juni 2016) • Lov om ændring af lov om social service, lov om socialtilsyn og lov om folkeskolen (Lov nr. 647 af 8. juni 2016) • Forslag til Lov om voksenansvar over for anbragte børn og unge (Lovforslag nr. L 162, Fremsat den 30. marts 2016 af social- og indenrigsministeren) • Lov om ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og lov om voksenansvar for anbragte børn og unge (Lov nr. 1543 af 13. december 2016) • Lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service og lov om voksenansvar for anbragte børn og unge (Lov nr. 1544 af 13. december 2016) • Bekendtgørelse om voksenansvar for anbragte børn og unge (Bek. nr. 1707 af 20. december 2016) • Vejledning til lov om voksenansvar for anbragte børn og unge (Vejl. nr. 10370 af 21. december 2016) • Betænkning fra Udvalget om magtanvendelse på anbringelsessteder for børn og unge (Magtanvendelsesudvalget) (Betænkning nr. 1551. Marts 2015) • Konsulentbistand i relation til magtanvendelsesudvalget Afrapportering. Rambøll, november 2013
Materialets anvendelse:	Modulet giver en overordnet introduktion til loven og kan anvendes på kursusdage om voksenansvarsloven for plejefamilier, ledere og medarbejdere på opholdssteder og døgninstitutioner, ved driftsherrer og socialtilsynene samt for myndighedssagsbehandlere.
Vær opmærksom på	<p>At spørgsmål om, hvornår der må gribes ind med egentlig magtanvendelse og andre indgreb i anbragte børn og unges selvbestemmelsesret, sjældent kan besvares med klare og generelle svar. Svaret afhænger af den konkrete situation. Og ofte kan man som underviser selv være i tvivl om, hvad der er det rigtige svar.</p> <p>Der vil være situationer, hvor det hurtigt kan konkluderes, at de ligger klart uden for kriterierne. Men mange situationer vil ligge i gråzonen, og selv hvor den konkrete situation umiddelbart ser ud til at opfylde kriterierne er vurderingen afhængig af følgende spørgsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvad er formålet med indgrebet? Og er det nødvendigt at opnå formålet? • Hvad er der gjort for at opnå barnet eller den unges frivillige medvirken? • Hvilke tiltag eller metoder er mindst indgribende i forhold til barnet eller den unge for at opnå det tilsigtede formål? <p>Erfaringsmæssigt giver undervisning i regler om magtanvendelse og andre indgreb over for anbragte børn og unge giver meget hyppigt anledning til</p>

	<p>spørgsmål som: "Må man ...", "Hvad nu hvis..." og lignende spørgsmål, hvor deltagerne ønsker klare svar på konkrete situationer.</p> <p>Situationen vil kunne håndteres ved, at referere tilbage til kriterierne for at kunne foretage et indgreb samt de generelle principper for magtanvendelse og indgreb i selvbestemmelsesretten, og dernæst kaste bolden ud til deltagerne, ved at spørge ind til, hvad de tænker om situationen.</p>
--	--

Del 2: Noter til de enkelte dias

Dias 2:

<p>Baggrund for loven</p> <p>Baggrund:</p> <ul style="list-style-type: none">• Magtanvendelsesudvalget og udvalgets betænkning• Politisk aftale om "Klare rammer for voksenansvar over for anbragte børn og unge" november 2015 <p>Overordnet om voksenansvarsloven, baggrund og intentioner 2</p>
--

Dias 2	<p>Noter: Baggrund for loven</p> <p>I juni 2013 nedsatte den daværende regering Udvalget om magtanvendelse på anbringelsessteder for børn og unge (Magtanvendelsesudvalget). Udvalget havde til formål at afklare, beskrive og analysere de etiske, juridiske og praktiske grænsedragninger for anvendelse af magt over for anbragte børn og unge, herunder analysere udfordringerne ved det daværende regelsæt. Magtanvendelsesudvalget skulle endvidere komme med forslag til et kommende regelsæt.</p> <p>Baggrunden for nedsættelsen af udvalget var bl.a., at både Folketingets Ombudsmand og Folketingets § 71-tilsyn havde påpeget, at det eksisterende hjemmelsgrundlag for magtanvendelse på børne- og ungeområdet var uklart.</p> <p>Magtanvendelsesudvalget havde en bred sammensætning af medlemmer bl.a. med kommunale og regionale repræsentanter, repræsentanter for relevante organisationer for praksisfeltet, børneorganisationer samt faglige eksperter. I udvalgsarbejdet deltog tre børneeksperter, som tidligere har været anbragt. Daværende direktør ved Folketingets ombudsmand Jens Møller fungerede som formand for udvalget. Børnerådet sikrede endvidere yderligere inddragelse af børn og unge gennem tre børneekspertgrupper.</p> <p>Magtanvendelsesudvalget afgav i marts 2015 betænkning nr. 1551/2015 om Magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet.</p> <p>Magtanvendelsesudvalget anbefalede, at der blev udarbejdet et helt nyt og selvstændigt regelsæt om magtanvendelse over for anbragte børn og unge med en tydeliggørelse af de eksisterende regler, herunder med tydeliggørelse af børns og unges rettigheder i relation til magtanvendelse og andre indgreb i børns og unges selvbestemmelsesret. På enkelte områder</p>
--------	---

anbefalede udvalget en vis udvidelse af adgangen til at gribe ind overfor anbragte børn og unge, herunder muligheden for afværgehjælp og undersøgelse af et barn eller en ung person på sikrede døgninstitutioner. Udvalget tog i sine overvejelser og anbefalinger udgangspunkt i børns og unges grundlæggende rettigheder, herunder retten til omsorg og beskyttelse.

Den 5. november 2015 indgik Regeringen, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Alternativet, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti en aftale om rammerne for voksenansvar over for anbragte børn og unge (Klare rammer for voksenansvar over for anbragte børn og unge). Aftalen følger op på aftalen om udmøntningen af satspuljen for 2016 for hvorefter magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader social- og indenrigsområdet. Aftalen ligger sig tæt op ad anbefalingerne fra Magtanvendelsesudvalget, og loven om voksenansvar for anbragte børn og unge er en udmøntning af den politiske aftale.

Dias 3-4:

Den politiske aftale

Tydeliggørelse af eksisterende regler for magtanvendelse over for anbragte børn og unge herunder:

- Regler om voksenansvar og adgangen til at foretage indgreb som led i den daglige omsorg
- Lovfæstelse af adgangen til at fastsætte en husorden
- Videreførelse og præcisering af eksisterende regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for anbragte børn og unge
- Hjemmel til anvendelse af rusmiddeltest med samtykke

Overordnet om voksenansvarsloven, baggrund og intentioner

3

Den politiske aftale

Udvidelse af adgangen til at anvende magt over for anbragte børn og unge:

- Personalet på interne skoler får i et vist omfang samme beføjelser som det øvrige personale på stedet
- Hjemmel til afværgehjælp for kommunale plejefamilier samt personale på institutioner og opholdssteder, så det kan afværges, at barnet eller den unge gør skade på genstande
- Hjemmel til at medarbejdere på opholdssteder og institutioner kan tilbageføre et barn eller en ung, der rømmer, når der vurderes at være en risiko for, at barnet eller den unge vil skade sig selv eller andre
- Udvidelse af muligheden for at kunne tilbageholde et barn eller en ung på et opholdssted eller en døgninstitution under et anbringelsesforløb
- Udvidelse af adgangen til at der ved undersøgelser i forbindelse med anbringelse, fravær og besøg på sikrede institutioner, også kan ske undersøgelse af barnet eller den unges person

Overordnet om voksenansvarsloven, baggrund og intentioner

4

Noter: Den politiske aftale

Dias 3 & 4

Dias 2 angiver de områder, hvor loven skal tydeliggøre gældende ret.

Dias 3 angiver de områder, hvor partierne var enige om, at udvide adgangen til indgreb over for anbragte børn og unge.

Dias 5:

<p>Lov om voksenansvar</p> <p>Kap. 1. Lovens formål, anvendelsesområde og voksenansvar</p> <p>Kap. 2. Rammer for ophold på anbringelsessteder:</p> <ul style="list-style-type: none">• Husorden• Rusmiddeltest• Fysisk guidning <p>Kap. 3. Magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten:</p> <ul style="list-style-type: none">• Generelle principper• Afværgehjælp og fysisk magtanvendelse• Indgreb i bevægelsesfriheden• Indgreb i privatlivets fred <p>Kap. 4. Særlige bestemmelser for unge anbragt som led i strafferetlig afgørelse</p> <p>Kap. 5. Registrering og indberetning, tilsyn, klageadgang og domstolsprøvelse</p> <p>Overordnet om voksenansvarsloven, baggrund og intentioner 5</p>
--

	<p>Noter: Lov om voksenansvar</p>
Dias 5	<p>Dette dias giver et overblik over lovens indhold</p> <p>Lov om voksenansvar for anbragte børn og unge regulerer forholdene under anbringelsen og den indeholder således blandt andet flere af de bestemmelser, der før fandtes i Service-lovens §§ 123-123d samt den tidligere magtanvendelsesbekendtgørelse. Bestemmelser om afgørelser om anbringelse og kriterier for anbringelse på delvis lukkede afdelinger og delvis lukkede institutioner samt sikrede afdelinger og særlig sikrede afdelinger er samlet i service-lovens §§ 63a-63c i kapitel 11 om særlig støtte til børn og unge.</p>

Dias 6:

<p>Lovens formål</p> <p>Loven:</p> <ul style="list-style-type: none">• Skal beskytte anbragte børn og unge mod overgreb, unødvendig magtanvendelse og andre indgreb• Skal forebygge magtanvendelse og andre indgreb <p>Loven:</p> <ul style="list-style-type: none">• Beskriver, i hvilke situationer der undtagelsesvist må anvendes magt• Sikrer de anbragte børn og unges retssikkerhed i forbindelse med magtanvendelse og andre indgreb <p><small>Overordnet om voksenansvarsloven, baggrund og intentioner</small></p> <p><small>6</small></p>

	<p>Noter: Lovens formål</p>
Dias 6	<p>Lovens formål</p> <p>Loven skal først og fremmest beskytte anbragte børn og unge mod overgreb og unødvendig magtanvendelse og andre indgreb.</p> <p>Formålet er tillige at forebygge magtanvendelse og andre indgreb og reglerne beskriver, i hvilke situationer, der undtagelsesvist må anvendes magt.</p> <p>Loven:</p> <ul style="list-style-type: none">• Fastsætter rammer for plejefamilier og personales adgang til som led i varetagelsen af den daglige omsorg at anvende magt og foretage andre indgreb i anbragte børn og unges selvbestemmelsesret• Sikrer de anbragte børn og unges retssikkerhed i forbindelse med magtanvendelse og andre indgreb

Dias 7:

Lovens anvendelsesområde

Lovens § 2 fastsætter det generelle anvendelsesområde:

- Overordnet gælder loven for børn og unge under 18 år, der er anbragt på et anbringelsessted omfattet af servicelovens § 66, stk. 1
- De enkelte bestemmelser angiver hvilke anbringelsessteder, der er omfattet
- Kost- og efterskoler er ikke omfattet af loven
- Unge, der er fyldt 18 år, som er anbragt som led i en strafferetlig dom eller kendelse, er omfattet af en række af lovens bestemmelser

OBS:

- Almindelige plejefamilier og netværksplejefamilier er kun omfattet af lovens § 3
- Kommunale plejefamilier er omfattet af §§ 3, 6 og 8

Overordnet om voksenansvarsloven, baggrund og intentioner

7

Dias 7	<p>Noter: Lovens anvendelsesområde</p> <p>I voksenansvarslovens § 2 stk. 1 angives det, at loven, med de begrænsninger, der følger af de enkelte bestemmelser, gælder for børn og unge, der er anbragt på et anbringelsessted, der drives af en kommune, en region eller en privat leverandør, jf. servicelovens § 66, stk. 1. Det følger dermed af bestemmelsen, at alle anbragte børn og unge under 18 år er omfattet af reglerne om voksenansvar i lovens § 3, og at de generelle principper for magtanvendelse og andre indgreb i lovens § 7 gælder i forhold til alle anbragte børn og unge. Det følger endvidere af bestemmelsen, at børn og unge under 18 år, der er anbragt på et opholdssted eller en institution efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, af strafferetlige årsager er omfattet af de bestemmelser, der finder anvendelse for denne type anbringelsessted.</p> <p>Reglerne i voksenansvarslovens §§ 6, 8 og 9 finder anvendelse på interne skoler, der er tilknyttet private opholdssteder og døgninstitutioner. Det er kun de børn og unge, der er anbragte, som er omfattet af reglerne om magtanvendelse.</p> <p>Unge, der er fyldt 18 år, og som er anbragt på et opholdssted eller en døgninstitution som led i en strafferetlig dom eller kendelse, er endvidere omfattet af de relevante bestemmelser i loven.</p> <p>Børn og unge kan som led i en aflastningsordning få ophold i en netværksplejefamilie, en plejefamilie, på et godkendt opholdssted eller på en døgninstitution, jf. servicelovens § 66, stk. 1. Børn og unge, der er i aflastning på et anbringelsessted efter servicelovens § 66, stk. 1, er ikke omfattet af reglerne i voksenansvarsloven.</p> <p>Vær opmærksom på, at unge, der har ophold på et anbringelsessted efter reglerne om efterværn i servicelovens § 76 ikke er omfattet af reglerne i voksenansvarsloven.</p> <p>Børn og unge, der er anbragt på kost og efterskole er ikke omfattet af loven.</p>
--------	--

Dias 8:

Generelle principper for indsatsen

Inddragelse:

- Anbragte børn og unge har ret til medinddragelse, medbestemmelse og selvbestemmelse
 - Derfor dialog med barnet eller den unge om tilrettelæggelse og gennemførelse af indsatsen ud fra alder, modenhed og funktionsniveau

Forbud:

- Fiksering, ydmygende, hånende og anden nedværdigende behandling er ikke tilladt

Væsentlige generelle principper:

- Proportionalitet
- Mindsteindgrebsprincip
- Skånsomhedsprincip

Overordnet om voksenansvarsloven, baggrund og intentioner

8

Noter: **Generelle principper for indsatsen**

Generelle principper:

INDDRAGELSE

Et centralt udgangspunkt for indsatsen til udsatte børn og unge er, at børn og unge har ret til medinddragelse, medbestemmelse og selvbestemmelse.

Derfor skal der være dialog med barnet /den unge om tilrettelæggelse og gennemførelse af indsatsen ud fra alder, modenhed og funktionsniveau.

FORBUD

- Fiksering, ydmygende, hånende og anden nedværdigende behandling er ikke tilladt
- Ydmygende, hånende eller nedværdigende behandling kan fx være at omtale barnets forældre i negative vendinger, ikke at afvente svar før påklædning eller vask fra et barn eller et ung, der har kommunikationsproblemer, at smide vand i hovedet på en ung, der ikke vil stå op eller gennemføre en fysisk magtanvendelse over for en ung, mens andre børn og unge ser på det

GENERELLE PRINCIPPER

Proportionalitet:

- Magtanvendelse eller andre indgreb i selvbestemmelsesretten må ikke gennemføres, såfremt der efter indgrebets formål og den krænkelse eller det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb. Proportionalitetsprincippet betyder endvidere, at hvis mindre indgribende foranstaltninger er tilstrækkelige til at opnå formålet, skal disse anvendes.

Skånsomhedsprincip:

- Magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader.

Dias 8